

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN OPETUS- SUUNNITELMAN PERUSTEET 2010

Täydennys Aikuisten perusopetuksen ja
lukiokoulutuksen opetussuunnitelman
perusteisiin 2004

AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2010

Täydennys Aikuisten perusopetuksen ja
lukiokoulutuksen opetussuunnitelman
perusteisiin 2004

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2010:1

ISBN 978-952-13-4453-4 (nid.)

ISBN 978-952-13-4454-1 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkojulkaisu)

Kannen kuva: Maarika Alsi

Taitto: Elvi Turtiainen

www.oph.fi

Edita Prima Oy, Helsinki 2010.

DNO	14/011/2010
MÄÄRÄYS	Velvoittavana noudatettava
PÄIVÄMÄÄRÄ	1.3.2010
Voimassaoloaika	1.8.2010 alkaen toistaiseksi
Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu	PL (628/1998) 14 § 2 mom (muutettu lailla 477/2003)

Aikuisten perusopetuksen järjestäjille

**AIKUISILLE TARKOITETUN PERUSOPETUKSEN JA LUKIOKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN 2004 TÄYDENTÄMINEN**

**AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET
2010**

Opetushallitus on tänään päättänyt täydentää Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita 2004 seuraavasti:

- 1 Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman 2004 (Opetushallituksen määräys nro 4/011/2004) perusteisiin lisätään perusopetuksen alkuvaiheen perusteet, joista käytetään nimitystä Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteet 2010 (liite 1).
- 2 Määräys on voimassa 1.8.2010 lukien toistaiseksi. Tämän määräyksen mukaan täydennetyt opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2010 lukien.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Johtaja

Jorma Kauppinen

LIITE

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteet 2010

SISÄLTÖ

Johdanto	5
1 Opetussuunnitelma	6
2 Opetuksen järjestämisen lähtökohdat	8
3 Opetuksen toteuttaminen	10
3.1 Oppimiskäsitys	10
3.2 Toimintakulttuuri	10
3.3 Työtavat	11
4 Opiskelijan tukeminen	12
4.1 Ohjauksen järjestäminen	12
4.2 Opiskelun tuki	14
4.3 Kieli- ja kulttuuriryhmät	16
5 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	18
5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet	18
5.2 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet	18
5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus	19
5.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	19
5.3.2 Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	20
5.3.3 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	22
5.3.4 Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	24
5.3.5 Äidinkieli ja kirjallisuus, muun kielen oppimäärä	25
5.4 Matematiikka	25
5.5 Yhteiskunnalliset ja luonnontieteelliset aineet	27
5.5.1 Historia ja yhteiskuntaoppi	27
5.5.2 Ympäristö- ja luonnontieto	27
6 Arviointi ja todistukset	30
6.1 Opiskelijan lähtötilanteen ja jo olemassa olevan	30
osaamisen selvittäminen	30
6.2 Arviointi opintojen aikana	30
6.3 Opinnoissa eteneminen ja opintosuoritusten	31
arviointi	31
6.4 Todistukset	32
6.5 Ylimpien vuosiluokkien oppimäärän mukaiset	32
opinnot ja niistä annettavat todistukset	32
6.6 Arviointi opetussuunnitelmassa	32

Johdanto

Nämä opetussuunnitelman perusteet ovat pääasiallisesti perusopetuksen alimpia vuosiluokkia (1–6) eli perusopetuksen alkuvaihetta varten tehty sovellus aikuisille Opetushallituksen vuonna 2004 päättämistä oppivelvollisille tarkoitettuista perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Samalla nämä opetussuunnitelman perusteet ovat täydennys Aikuisten perusopetuksen ja lukio-koulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2004.

Näissä opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen opintojen tehtävänä on antaa valmiudet jatkaa opintoja Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaisesti. Alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteissa sovelletaan perusopetuslain §:ä 46 siten, että oppilaasta käytetään nimitystä opiskelija.

Aikuisten perusopetuksen vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteissa kuvattut oppiaineiden oppimäärät vastaavat pääsääntöisesti peruskoulun vuosiluokkien 7–9 oppimääriä. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteet 2010 pohjautuu valtioneuvoston asetuksessa 1435/2001 määritellyille perusopetuksen valtakunnallisille tavoitteille sekä muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijakoon. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetusta varten ei siis ole määritelty omaa erillistä tuntijakoa eikä opintojen laajuutta. Ne päätetään kunkin opiskelijan kohdalla erikseen hänen tarpeidensa edellyttämällä tavalla, kun hänelle laaditaan luvussa 4.1. kuvattu henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

1 Opetussuunnitelma

Mikäli oppilaitos järjestää aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetusta, alkuvaiheen opetuksen kuvaus tulee sisällyttää oppilaitoksen opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelma laaditaan tähän asiakirjaan sisältyvien opetussuunnitelman perusteiden mukaan.

Opetussuunnitelman laatimisessa noudatetaan soveltuvin osin Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman 2004 lukua 1.1 *Opetussuunnitelman laatiminen*.

Opetussuunnitelmaa laatiessaan opetuksen järjestäjän on syytä lisäksi ottaa huomioon muu erityisesti maahanmuuttajille suunnattu koulutus, johon osa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin hakeutuvista opiskelijoista on jo saattanut osallistua. Tätä muuta koulutusta ovat

- perusopetukseen valmistava opetus (Opetushallituksen päätös opetussuunnitelman perusteista 14/011/2009)
- luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten maahanmuuttajien koulutus (Opetushallituksen suositus opetussuunnitelmaksi 2/421/2006) ja
- aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus (Opetushallituksen suositus opetussuunnitelmaksi 5/421/2007).

Opetussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:

- perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen yleiset tavoitteet ja järjestämisen lähtökohdat, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa järjestettävän yhteistyön periaatteet
- aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen erityispiirteet opetuksen toteuttamisessa
- ohjauksen tavoitteet ja järjestämisen periaatteet sekä kuvaus ohjaukseen osallistuvien tehtävistä ja työnjaosta sekä sidosryhmäyhteistyöstä
- opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisperiaatteet sekä menettelytavat opiskelijan lähtötilanteen selvittämiseksi ja tämän tiedon dokumentoimiseksi ja opiskelijan opintojen seuraamiseksi
- kuvaus tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetuksen ja tukitoimien järjestämisestä
- suomi tai ruotsi toisena kielenä oppimäärän opetuksen järjestäminen

- opetettavat oppiaineet ja oppiainekokonaisuudet sekä niiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja osaaminen perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä sekä mahdolliset opintojen suoritusjärjestyksestä koskevat rajoitteet
- arvioinnin yleiset periaatteet, oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien arvioinnin periaatteet, käytännöt ja palautteen antamisen muodot ja käytännöt sekä todistukset ja niihin merkittävät tiedot.

Aikuisille annettavan perusopetuksen tuntijakoa säätelevän asetuksen (1435/2001) mukaan ja ottaen huomioon Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa tulee varmistaa ainakin äidinkielen, matematiikan sekä ympäristö- ja luonnontiedon alkuvaiheen osaaminen. Opetukseen voidaan opetuksen järjestäjän päätöksellä sisällyttää myös yhteiskunnallista opetusta, johon perusopetuksen alkuvaiheen aikuisilla opiskelijoilla on usein erityistä tarvetta. Yhteiskunnallisen opetuksen toteuttamismahdollisuuksia kuvataan luvussa 5.5.1.

Aikuisille annettavan perusopetuksen tuntijakoa säätelevän asetuksen (1435/2002) mukaan opetukseen voi kuulua 7 §:ssä mainittujen oppiaineiden lisäksi myös muita perusopetukseen soveltuvia aineita ja aihekokonaisuuksia.

Näissä perusteissa kuvataan oppiaineittain tavoitteiden ja sisältöjen lisäksi osaaminen, jonka opiskelija tarvitsee voidakseen jatkaa opintojaan perusopetuksen koko oppimäärän suorittamiseksi Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaan. Tarvittavaa osaamista on konkretisoitu ja havainnollistettu kuvausten avulla. Opettaja voi käyttää kuvauksia arvioidessaan opiskelijan lähtötilannetta ja edistymistä sekä sellaisia tietojen ja taitojen alueita, jotka tarvitsevat edelleen vahvistamista. Kuvaukset eivät siis määrittele tiettyyn arvosanaan vaadittavaa osaamisen tasoa kuten opipalveluilla tarkoitettussa opetuksessa käytetyt hyvän osaamisen kuvaukset. Kuvaukset voidaan sisällyttää sellaisinaan paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuuden suorittaa näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta rangaistuslaitoksessa, se tulee päättää opetussuunnitelmassa.

2 Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

Arvoperusta

Aikuisten perusopetuksen arvoperusta on yleisesti kuvattu Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa ”2.1 Arvoperusta”. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen erityisenä tehtävänä on lisäksi edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä.

Tehtävä ja kohderyhmät

”Aikuisille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on oppilaan elämäkokemus, olosuhteet ja ikä huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot, taidot ja jatko-opintovalmiudet.” (Valtioneuvoston asetus 1435/2001, 5 § 3 mom)

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksella varmistetaan tarvittaessa se, että opiskelijalla on perustiedot ja -taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot, jotta hän pystyy opiskelemaan Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaan.

Tämä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen perusteasiakirja on laadittu seuraavien, osittain päällekkäisten, koulutettavaryhmien opetustarpeita varten:

- peruskoulun päättötodistusta vailla olevat, jotka eivät ole enää oppivelvollisia ja joilla vakavia puutteita perustaidoissa
- romanit, joilla on vakavia puutteita perustaidoissa tai vain vähän peruskouluopintoja
- aikuiset maahanmuuttajat, joilla ei ole lainkaan yleissivistävää koulutusta tai se on hyvin puutteellinen
- muut aikuiset, joilla on vakavia puutteita perustaidoissa.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Jokaiselle opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jonka mukaisesti opinnot etenevät. Opiskelusuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon, että opiskelijoilla on erilaisia tarpeita riippuen koulutustaustasta, aikaisemmista oppimiskokemuksista, muualla hankkimastaan osaamisesta sekä siitä, kuinka pitkä aika aiemmista opinnoista on kulunut.

Opiskelijan opiskelusuunnitelmaan voi kuulua sekä näiden perusteiden mukaisia opintoja että Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaisia opintoja. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimista ja sisältöä kuvataan tarkemmin luvussa 4.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Moniammatillinen yhteistyö ja verkostoituminen on välttämätöntä opiskelijan kokonaisvaltaisen tuen turvaamiseksi. Yhteistyöhön osallistuvat oppilaitoksen edustajien ja opiskelijan lisäksi eri viranomaiset ja muut tahot opiskelijan tarpeiden ja taustan mukaan. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opiskelijat kuuluvat usein erilaisiin kieli- ja kulttuuriryhmiin. Näiden ryhmien omat verkostot ja tukiryhmät ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita opiskelijan tukemisessa. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja ohjata opiskelijaa hänen opinnoissaan pyrkien vahvistamaan hänen myönteistä ja samalla realistista identiteettiään oppijana. Yhteistyön tulee jatkua kaikilla tasoilla tiiviinä koko opiskeluajan.

Opetussuunnitelmassa kuvataan yhteistyön järjestämisen periaatteet.

3 Opetuksen toteuttaminen

3.1 Oppimiskäsitys

Aikuisten perusopetuksen oppimiskäsitys on kuvattu Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa ”3.1 Oppimiskäsitys”.

3.2 Toimintakulttuuri

Aikuisten perusopetusta järjestävien oppilaitosten toimintakulttuuri on kuvattu yleisesti Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 luvussa ”3.3 Toimintakulttuuri”. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus tulee lisäksi toteuttaa siten, että se tukee aikuisen opiskelijan arjenhallintaa, auttaa häntä hahmottamaan opiskelun hyödyllisyyden sekä ottamaan vastuun omasta opiskelustaan ja tekemään realistisia jatko-opiskelusuunnitelmia. Jokapäiväinen kokemus opiskelun käytännöllisyydestä ja hyödyllisyydestä on keskeisin aikuisopiskelijan motivointikeino. Kunnioittava suhtautuminen opiskelijan aikuisuuteen ja osaamiseen on erityisen tärkeää, koska aikuiselle perustaitojen puuttuminen aiheuttaa usein sosiaalisen häpeän kokemuksen.

Opetus voidaan toteuttaa lähiopetuksena tai itsenäisenä opiskeluna tai etäopiskeluna tahi näiden joustavina yhdistelminä. Opiskelun itsenäisyyttä lisätään opiskelijan omien tiedonhankinta- ja opiskelutaitojen kehittyessä. Lähiopetuksessa tuetaan opiskelijoiden vertaisoppimista, kannustetaan keskinäisen tuen antamiseen ja vahvistetaan kuuluvutta aikuisopiskelijoiden yhteisöön. Opetuksessa voidaan painottaa toiminnallisia työmuotoja.

Opiskelijakeskeisten menetelmien toimivuuden ja oppimaan oppimisen taitojen karttumisen osoittaminen opiskelijalle on tärkeää. Tämä korostuu silloin, kun opiskelijan aikaisemmat opiskelukokemukset ovat opettajajohtoisesta koulukulttuurista.

3.3 Työtavat

Aiemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen ja käytännönläheisyys ovat olennaisia piirteitä aikuisten opetuksessa. Uusiin työ- ja opiskelumenetelmiin harjaantuminen on keskeistä opetuksessa. Opetuksessa käytetään havainnollisia, kokeellisia ja elämyksellisiä työtapoja. Taiteellista ilmaisua, luovuuden harjoituksia ja omaa tekemistä yhdistetään joustavasti opetukseen.

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia ja liittyvät aikuisen elämäkokemuksiin
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat opiskelijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
- edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten
- auttavat opiskelijaa tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksia vaikuttaa siihen
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti sekä kehittävät opiskelijan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.

4 Opiskelijan tukeminen

4.1 Ohjauksen järjestäminen

Opiskelijan kokonaisvaltainen ohjaus on koko oppilaitoksen yhteinen tehtävä. Tavoitteena on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan.

Ohjaus perustuu opiskelijan tarpeisiin ja tavoitteisiin ja sen sisällöt vaihtelevat näiden mukaan. Opiskelijan aikuisuuden arvostaminen on ohjauksen onnistumisen perusedellytys. Aikaisempien opintojen ja myös muualla kuin koulutuksessa hankittujen tietojen ja taitojen tunnistaminen vaativat erityistä paneutumista. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla aikuiselle opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Siksi heidän kohdallaan opiskelumotivaation herättäminen ja sen ylläpitäminen vaativat ohjaajalta syventymistä kunkin opiskelijan erityistilanteeseen.

Ohjauksen tavoitteet ja toteuttaminen

Ohjauksella lisätään oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja. Ohjaus lisää opiskelijan ymmärtämystä omien valintojensa ja toimintansa seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät ja hän pystyy paremmin tekemään omaa tulevaisuuttaan ja kehittymistään tukevia päätöksiä. Hän oppii realistisesti arvioimaan omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa.

Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisesti elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Ohjauksessa voidaan tehdä myös konkreettinen jatko-opintosuunnitelma, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Opintojen alkuvaiheessa ohjauksen keskeisenä tavoitteena on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opiskeluun sekä oppijan rooliin. Orientoituminen opintoihin ja opiskeluprosessin jatkuvuuden takaaminen vaativat monipuolista ja pitkäjänteistä ohjausta ja tukea.

Ohjaustoiminta järjestetään henkilökohtaisena, pienryhmä- ja ryhmämuotoisena ohjauksena. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida kes-

kustella opintoihin, koulutus- ja ammatinvalintoihin sekä tulevaisuuteen ja elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta

Jokaiselle opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä opiskelijan ja opinto-ohjaajan kanssa ja sen toteutumista seurataan ja arvioidaan koko koulutuksen ajan.

Suunnitelman laatimisessa ja seurannassa tehdään tarpeen mukaan tiivistä yhteistyötä moniammatillisessa ryhmässä. Usein opiskelijan asioita hoitavat koulun edustajien lisäksi eri viranomaiset riippuen opiskelijan taustasta. Yhteistyö on tarpeiden ja erityisryhmien mukaan maahanmuuttajien kotoutumisprosessin tukemista, romanijärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä sekä opiskelun tukemista sosiaalityöntekijöiden, muiden toimijoiden ja tukiverkkojen kanssa.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tulee perustua opiskelijan valmiuksien tasoon sekä hänen tavoitteisiinsa. Opiskelijan elämäntilanne sekä -kokemukset, erityisesti aikaisemmat oppimiskokemukset tulee ottaa huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan ne aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnot, joita opiskelija tarvitsee ja jotka hän aikoo suorittaa saavuttaakseen tarvittavan osaamisen voidakseen jatkaa opintojaan aikuisten perusopetuksen vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Lisäksi henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan mahdolliset Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen perusteiden 2004 mukaiset opinnot.

Opintoja voi suorittaa omassa oppilaitoksessa, muissa oppilaitoksissa tai muualla. Opiskelu- ja tiedonhankintataitojen jatkuva harjaannuttaminen on aktiivisen ja tavoitteellisen toiminnan edellytys. Näitä taitoja koskevat tavoitteet määrittellään opiskelusuunnitelmassa oppiainekohtaisten tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden lisäksi. Opiskelusuunnitelmaan kirjataan myös tarvittavat tukitoimet. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, miten hän voi saada tukea ohjaustoitintaan osallistuvilta henkilöiltä ja mitkä ovat heidän tehtävänsä ohjauksen kokonaisuudessa.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ohjaa opiskelijan tiedollista ja taidollista kehittymistä koko opintojen ajan. Yhdessä opiskelijan kanssa jäsennetään opiskelun tavoitteet ja arvioidaan niiden saavuttamiseen kuluva aika.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista tulee seurata opetus-suunnitelmassa päätettävällä tavalla ja se tulee aina tarpeen mukaan saattaa ajan tasalle.

Ohjaus opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelmassa kuvataan ohjauksen tavoitteet ja toteuttaminen, ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako sekä ohjauksesta tiedottaminen. Opetussuunnitelmassa määritellään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman keskeinen sisältö sekä suunnitelman laadinnan ja seurannan käytänteet.

Opetussuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten ohjaukseen liittyvä yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa järjestetään. Siinä tulee määritellä yhteistyön tavoitteet ja käytännöt.

4.2 Opiskelun tuki

Perusopetuslain mukaan opetus järjestetään opiskelijoiden iän ja edellytysten mukaisesti. Tämä on lähtökohta kaikkien opiskelijoiden opetuksen järjestämiselle. Opetuksen eriyttäminen on ensisijainen keino ottaa huomioon opiskelijoiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri opiskelijoille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiiin, erilaisiin kiinnostuksen kohteisiin ja valmiuksiin sekä itsetuntoon ja motivaatiota rakentaviin emotionaalisiin tarpeisiin.

Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Työskentelyssä tulee ottaa huomioon monenlaiset oppijat, oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä opiskelijoiden kieli- ja kulttuuritausta. Opiskelijoille annetaan onnistumista edistävää ohjausta ja tukea. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään koulutuksen tavoitteet ja merkitys.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien tunnistamiseen. Tuen tarpeen tunnistaminen pohjautuu opiskelijan omiin, opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Taustalla voi olla esimerkiksi kielellinen, matemaattinen, motorinen tai tarkkaavaisuuden häiriö. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi. Tuen avulla ongelmien syntymistä ja lisääntymistä ehkäistään. Opiskelija ohjataan mahdollisuuksien mukaan muiden tukitoimien piiriin. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan tarvittavat yksilölliset tukitoimet.

Opettaja arvioi ja antaa palautetta opiskelijoidensa edistymisestä ja suunnittelee opetuksen ja oppimisympäristön sekä mahdolliset tukitoimet. Perustana on

koko opetusryhmän voimavarojen ja opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen hyödyntäminen.

Opettajalla on vastuu sekä opetusryhmänsä että sen jokaisen opiskelijan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan hyvänä oppimisympäristönä, jonka sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehittymistarpeensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Työskentelyssä tulee ottaa huomioon kaikkien opiskelijoiden edellytykset ja tarpeet. Toimintatapoja ja -kulttuuria kehitetään niin, että koulun henkilöstön ja opiskelijoiden välistä sekä opiskelijoiden keskinäistä yhteistyötä ja yhdessä tapahtuvaa oppimista voidaan hyödyntää ja opiskelijoiden erilaisuus voidaan kohdata mahdollisimman hyvin.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen, opintojen painottaminen opiskelijan tarpeiden mukaan tai monipuolinen opinto-ohjaus. Opiskelijaa ohjataan käyttämään eri oppiaineille ominaisia opiskelustrategioita ja monipuolisia työtapoja. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voidaan kirjata opiskelun tukimuotoja myös oppiaineittain. Työskentelyssä ja arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla opiskelija kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Opetuksessa voidaan käyttää perusopetuslain 18 §:n mukaisia erityisiä opetusjärjestelyjä.

Opiskelun tuki opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelmassa kuvataan, miten tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja tukitoimet järjestetään. Opetussuunnitelmassa kuvataan henkilöstön keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa ja järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa. Opetussuunnitelmassa kuvataan, miten tukimahdollisuuksista tiedotetaan opiskelijoille.

4.3 Kieli- ja kulttuuriryhmät

Yleistä

Kieli- ja kulttuuriryhmillä tarkoitetaan tässä romanikielisiä ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Opetussuunnitelmassa määrätään opetuskielestä ja näiden opetussuunnitelman perusteiden luvun 5.3 mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksesta. Maahanmuuttajat ja muut vieraskieliset opiskelevat oppiainetta äidinkieli ja kirjallisuus joko suomi tai ruotsi toisena kielenä tai suomi tai ruotsi äidinkielenä -oppimäärän mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää mainittujen säännösten rajoissa, missä laajuudessa omakielistä opetusta, oman äidinkielen tai romanikielen opetusta sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta järjestetään, miten se organisoidaan ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Romanit

Aikuisten romaniopiskelijoiden perusopetuksessa on yksilöllisesti otettava huomioon opiskelijoiden aikaisempi kouluhistoria sekä kotoa ja romaniyhteisöstä saadut tiedot ja taidot. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä sekä heidän kieli- ja kulttuuriperintönsä säilyttäminen. Opetuksen tulee antaa luonteva mahdollisuus vahvistaa ja ilmaista omaa vähemmistöidentiteettiä sekä edistää romaneiden yhteiskunnallista osallistumista. Perusopetuksen tulee myös edistää tietoisuutta romaneista yhtenä koko maailman ja Euroopan merkittävistä vähemmistöistä.

Romanikielen opetusta voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Sen tulee edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta. Suomen romanikieli on perinteisesti ollut ainoastaan puhuttu kieli. Tämän vuoksi romanikielen ja -kulttuurin opetuksessa tulee ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset kielelliset valmiudet ja alueelliset erot. Romanikielen opetuksessa hyödynnetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä ja romanikielistä mediaa. Aikuisten romanien kulttuurisidonnaiset yhteisölliset velvoitteet on hyvä ottaa huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajien opetuksessa ja opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy, maassaoloaika, aikaisempi koulunkäynti ja opetuskielen taito. Opetuksen tulee tukea opiskelijan kasvamista suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön sekä opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Maahanmuuttajaopiskelijan tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueen luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

Maahanmuuttajille voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oman äidinkielen opetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (4/011/2004) liitteen 4 mukaan.

Suomen tai ruotsin kielen ja opiskelijan äidinkielen opetuksen ohella maahanmuuttajia tulee tukea myös muissa oppiaineissa ja oppilaitoksen muussa toiminnassa niin, että he selviytyvät opinnoissaan edellytyksiään vastaavalla tavalla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Maahanmuuttajaopiskelijalle laadittu henkilökohtainen opiskelusuunnitelma voi olla osa kotoutumissuunnitelmaa. Maahanmuuttajia on myös informoitava heidän muista opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä.

5 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintojen tarkoituksena on varmistaa tarvittava osaaminen, jotta opiskelija pystyy jatkamaan opintojaan perusopetuksen koko oppimäärän suorittamiseksi Aikuisten perusopetuksen ja lukio-koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaan.

Opetuksen päämääränä on auttaa opiskelijaa hankkimaan perustiedot ja -taidot sekä lisätä hänen yleissivistystään. Opiskelu rohkaisee opiskelijaa luottamaan itseensä oppijana sekä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta, itsetuntoa ja persoonallista kasvua. Tähän pyritään tunnistamalla opiskelijan osaamista ja vahvuuksia oppijana, kehittämällä opiskelijan tiedonhankintaan ja -käyttöön liittyviä valmiuksia, vahvistamalla opiskelijan havainnointi- ja kommunikointitaitoja sekä lisäämällä hänen taitojaan toimia ryhmän ja yhteisön jäsenenä. Opiskeluvalmiuksien kehittymisen myötä opiskelumotivaatio vahvistuu.

Opiskelun yleisissä tavoitteissa korostuvat

- oppimaan oppimisen taidot
- tiedonhankinnan perustaidot ja tiedon luotettavuuden arviointitaidot
- tieto- ja viestintäteknologian peruskäyttötaidot
- vuorovaikutus-, yhteistyö-, ihmissuhde- ja sosiaaliset taidot
- taito avoimeen ja suvaitsevaan vuorovaikutukseen kieli- ja kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa
- kansalaisena toimimisen taidot
- terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitotaidot sekä
- arjen taidot ja elämänhallinta.

5.2 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Opetus voi olla ainejakoista tai eheytettyä.

Aikuisten perusopetuksen aihekokonaisuudet on kuvattu Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004. Niitä käytetään soveltuvin osin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetuksessa. Olennaisimpia aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa tarvittavia aihekokonaisuusnäkökulmia on näissä opetussuunnitelman perusteissa sisällytetty

oppiaineiden sekä ympäristö- ja luonnontiedon oppiainekokonaisuuden oppimäärään sekä yhteiskunnallisiin opintoihin.

5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

5.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä

Äidinkielellä on tärkeä merkitys persoonallisuuden ja identiteetin kehittymiselle. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua. Äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen suullinen ja kirjallinen ilmaisutaito on edellytys myös yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Opetuksessa painottuu toiminnallinen näkökulma. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitelmä. Äidinkieli ja kirjallisuus on sekä tieto-, taito- että taideaine.

Aikuisten perusopetuksen alimpien vuosiluokkien äidinkielen ja kirjallisuuden opintojen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen perustehtävänä on mahdollisimman sujuva luku- ja kirjoitustekniikan, luetun ymmärtäminen ja tiedonhankintataitoihin harjaantuminen. Opiskelijoiden lähtötaso saattaa olla hyvin erilainen äidinkielen eri osa-alueilla: esimerkiksi suulliset viestintätaidot saattavat olla hyvät, mutta kirjoittamistaidoissa voi olla suuria vaikeuksia.

TAVOITTEET

Opiskelija

- osaa toimia arjen vuorovaikutus- ja asiointitilanteissa
- osaa lukea ja tulkita erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan tekstin ymmärtämistään
- osaa tehdä kysymyksiä ja johtopäätöksiä teksteistä ja tottuu pohtimaan tekstien herättämiä ajatuksia
- osaa etsiä tietoa erilaisista lähteistä ja pohtia tietolähteen luotettavuutta
- tottuu valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin
- pystyy rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- ymmärtää puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja
- hallitsee oikeinkirjoituksen perusasioita
- oppii ymmärtämään kieliopin perusasioita
- oppii perustietoja mediasta ja käyttää viestintävälineitä ilokseen ja hyödykseen
- syventää käsitystään suomalaisesta kulttuurista ja sen moninaisuudesta

KESKEISET SISÄLLÖT

- vuorovaikutus- ja asiointiharjoituksia erilaisissa viestintätilan-teissa
- erilaisia suullisia ja kirjallisia esityksiä
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarkkaa sekä päättelevää lukemista
- valinnaisten tekstien ja kirjojen lukemista ja lukukokemusten jakamista; mediatekstien tarkastelua
- omien tekstien kirjoittamista ja muokkaamista palautetta hyödyntäen
- sanojen merkityksen tarkastelua; sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella, verbin aikamuodot, päälauseenjäsenet; puhuttu ja kirjoitettu kielimuoto
- oikeinkirjoituksen perusasioita
- suomalaisen kulttuuriin ja sen monimuotoisuuteen tutustumista

OSAAMINEN AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN PÄÄTTYESSÄ

- osaa toimia erilaisissa arjen viestintä- ja asiointitilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti
- osaa lukea sujuvasti, löytää tekstin pääasiat ja osaa keskustella tekstien pohjalta
- pystyy löytämään tarvitsemaansa tietoa sekä painetuista että sähköisistä lähteistä
- osaa tuottaa suullisesti ja kirjallisesti erilaisia tekstejä, kuten kertomuksen, kuvauksen, ohjeen, selostuksen ja perustellun mielipiteen
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja osaa jo jonkin verran hyödyntää tietämystään omassa ilmaisussaan
- hallitsee oikeinkirjoituksen perusasioita (esim. ison ja pienen alkukirjaimen käyttö, yhdyssanojen muodostaminen, virkkeen lopetusmerkit)
- tuntee suomen kieliopin perusasioita (esim. sanaluokat, aikamuodot, sanojen taivutus, lauseen pääjäsenet)
- on tutustunut fiktiivisiin teksteihin, jakaa tekstien herättämiä ajatuksia ja liittää niitä omaan elämäänsä

5.3.2 Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä

Äidinkielellä on tärkeä merkitys persoonallisuuden ja kulttuuri-identiteetin kehittymiselle. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua. Äidinkieli on myös oppimisen perusta: kieli on sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen suullinen ja kirjallinen ilmaisutaito on edellytys myös yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja vaikuttamiselle. Opetuksessa painottuu toiminnallinen näkökulma. Oppiaine perustuu laajaan käsitykseen kielestä. Äidinkieli ja kirjallisuus on sekä tieto-, taito- että taideaine.

Vuosikursseilla 1–6 opintojen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen perustehtävänä on, että opiskelija saavuttaa sujuvan luku- ja kirjoitustaidon, ymmärtää lukemansa ja harjaantuu tiedonhankinta- taidoissa. Opiskelijoiden lähtötaso saattaa olla hyvin erilainen äidinkielen eri osa-alueilla: esimerkiksi suulliset viestintätaidot saattavat olla hyvät, mutta kirjoittamistaidoissa voi olla puutteita.

TAVOITTEET

Opiskelija

- osaa toimia arjen erilaisissa viestintä- ja asiointitilanteissa
- osaa lukea ja tulkita erilaisia tekstejä ja pohtii tekstin ymmärtämistään
- osaa tehdä kysymyksiä ja päätelmiä teksteistä
- tottuu pohtimaan tekstien herättämiä ajatuksia
- osaa etsiä tietoa erilaisista lähteistä
- tottuu valitsemaan eri tarkoituksiin sopivaa luettavaa
- pystyy rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- pystyy tuottamaan omia tekstejä ja ottamaan huomioon kielinormeja
- ymmärtää oikeinkirjoituksen ja kieliopin perusasioita
- omaa perustiedot mediasta ja käyttää viestintävälineitä ilokseen ja hyödykseen
- osaa noudattaa ja soveltaa puhe- ja kirjakielen normeja eri tilanteissa
- syventää käsitystään suomalaisesta ja suomenruotsalaisesta kulttuurista ja kulttuurien moninaisuudesta

KESKEISET SISÄLLÖT

- vuorovaikutus- ja asiointiharjoitukset erilaisissa viestintätilanteissa
- erilaiset suulliset ja kirjalliset esitykset
- ajatuskarttojen käyttö, kysymysten esittäminen tekstistä, eri tekstien vertailu ja tekstin sisällön pohdinta
- tekstin analysointi ja muokkaaminen, eri tyyllilajien tuntemus
- tekstin suunnittelu, muokkaaminen ja tuottaminen
- puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erojen oppiminen
- valinnaisten kaunokirjallisten tekstien ja muiden tekstien lukeminen (ääni, kuvat, kehonkieli ja näiden yhdistelmät) sekä lukukokemusten jakaminen
- yleiskielen normien oppiminen
- tiedon etsintä ja eri lähteiden luotettavuuden arviointi
- tutustuminen suomalaiseen ja suomenruotsalaiseen kulttuuriin

OSAAMINEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN PÄÄTTYESSÄ

- pyrkii kehittämään suullista taitoaan erilaisissa tilanteissa
- osaa lukea sujuvasti, löytää tekstin pääasiat ja osaa keskustella tekstien pohjalta
- löytää tarvitsemaansa tietoa sekä painetuista että sähköisistä lähteistä
- osaa tuottaa suullisesti ja kirjallisesti erilaisia kielellisiä sisältöjä, kuten kertomuksia, kuvauksia ja informatiivisia tekstejä
- ymmärtää puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot niin hyvin, että se näkyy hänen teksteistään
- on kirjoittanut useita tekstejä ja on tottunut suunnittelemaan, työstämään ja parantamaan tekstejään
- hallitsee keskeiset säännöt, esim. oikeinkirjoitusta, välimerkitystä, kappalejakoa, ison ja pienen alkukirjaimen käyttöä sekä yhteen- ja erilleenkirjoittamista
- hallitsee sanaluokat, osaa tavallisten sanojen taivutuksen sekä tuntee yksinkertaisen lauseen pääjäsenet
- on tutustunut fiktiivisiin teksteihin, teatteriin ja elokuvaan ja pyrkii ilmaisemaan näiden herättämiä oivalluksia ja elämyksiä

5.3.3 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa suomea toisena kielenä suomi äidinkielenä -oppimäärän sijaan. Opetuksen laajuudesta päätetään opetussuunnitelmassa. Suomi toisena kielenä -opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakennetaan pohjaa toiminnalliselle kaksikielisuudelle. Opetuksen lähtökohtana ovat toisen kielen oppijan oppimistilanne sekä opiskelijan suomen kielen osaamisen taso. Opetuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että tavoitteiden saavuttamiseen kuluvaan aikaan voi vaikuttaa opiskelijan koulutustausta sekä äidinkielen ja suomen kielen rakenteiden erilaisuus ja kulttuurinen etäisyys.

TAVOITTEET

Opiskelija

- ymmärtää lausumia, lyhyitä keskusteluja ja viestin ydinsisällön sekä pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia ja ymmärtää tavallista sanastoa ja tavallisia idiomeja
- osaa kertoa itsestään ja lähipiiristään sekä selviytyy yksinkertaisista vuoropuheluista ja asiointitilanteista sekä rutiininomaisista keskusteluista
- ymmärtää tekstistä sanoja, lyhyitä arkielämän viestejä, lomakkeita ja ilmoituksia sekä pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä; pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa tietoa tutuista aiheista muutaman virkkeen tai kappaleen pituisesta tekstistä

- osaa kirjoittaa sanoja, fraaseja, lyhyitä viestejä tutuista aiheista sekä lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista, henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristöstään
- ymmärtää, miten suomen kieli rakentuu ja osaa erottaa puhutun ja kirjoitetun kielen toisistaan sekä ymmärtää kielen merkityksen opiskelun välineenä ja oppii luomaan omia opiskelustrategioita kielen oppimiseen

KESKEISET SISÄLLÖT

- suomen kielen ääntäminen ja prosodia; aakkoset ja lukusanat
- suomen kielen keskeisten äännepiirteiden kuuleminen ja kirjoittaminen: pitkät ja lyhyet vokaalit, yksinäis- ja kaksoiskonsonantit, diftongit, suomen kielen kirjoitusjärjestelmä
- isot ja pienet kirjaimet; oikea lukusuunta; kirjain-äännevastaavuuden periaate; suomen kielen sanojen, lauseiden ja lyhyiden tekstien lukeminen
- tavallisimmat rakenteet ja sidoskeinot
- perussanasto
- henkilökohtainen elämä: henkilötiedot, ammatti, perhe, asunto, ruoka, vaatteet
- kanssakäyminen: tervehtiminen, kiittäminen, pyytäminen
- liikkuminen ja asiointi: kulkuvälineet, posti, pankki, kauppa, puhelin, kirjasto, apteekki
- määrä, hinta ja aika: viikonpäivät, kuukaudet, kello
- värit ja perusadjektiivit
- ruumiinosat ja terveys: lääkarissäkäynti, ajanvaraus, sairaudet, sosiaali- ja terveystalvet
- arjen peruspalvelut: päivähoito, koulutus, työ ja ammatit, harrastusmahdollisuudet, media
- suomalainen yhteiskunta, kulttuuri ja historia: juhlapyhät, tavat, suomalainen luonto
- yhteiskunnallinen perussanasto sekä eri oppiaineiden sanastoa

OSAAMINEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN PÄÄTTYESSÄ

Suomen kielen osaaminen kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite 1 Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004)) mukaan keskimäärin tasoa A2.2 (joka vastaa yleisten kielitutkintojen tasoa 2). Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet. Arvioinnissa on otettava huomioon, että opiskelijoiden kielitaitoprofiili voi olla hyvinkin epätasainen.

5.3.4 Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa ruotsia toisena kielenä suomi äidinkielenä -oppimäärän sijaan. Opetuksen laajuudesta päätetään opetussuunnitelmassa. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakennetaan pohjaa toimivalle monikielisuudelle. Ruotsi toisena kielenä -opetuksessa lähtökohtana ovat toista kieltä opiskelevan oppimistilanne sekä opiskelijan ruotsin kielen taito. Opetuksessa kiinnitetään huomiota opiskelijan ikään, kielelliseen valmiuteen ja kokemukstaustaan.

TAVOITTEET

Opiskelija

- ymmärtää tavallisia idiomeja ja tavallista sanastoa, lyhyitä keskusteluja ja viestin ydinsisällön sekä pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia
- osaa kertoa itsestään ja lähipiiristään sekä pystyy yksinkertaisiin vuoropuheluihin ja selviytyä asiointitilanteista sekä rutiininomaisista keskusteluista
- ymmärtää tekstistä sanoja, lyhyitä arkielämän viestejä, lomakkeita ja ilmoituksia sekä pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä; pystyy hankkimaan ennakoitua tietoa tutuista aiheista muutaman virkkeen tai kappaleen pituisesta tekstistä
- osaa kirjoittaa sanoja, fraaseja, lyhyitä viestejä tutuista aiheista sekä lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä asioista, henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristöstään
- ymmärtää ruotsin kielen rakennetta ja osaa erottaa puhutun ja kirjoitetun kielen toisistaan
- ymmärtää kielen välineellisen merkityksen opiskelussa ja oppii luomaan omia opiskelustrategioita kielen oppimiseen

KESKEISET SISÄLLÖT

- perustiedot ruotsin kielestä; sen rakenne ja prosodia
- kirjain-äännevastaavuuden periaate sekä sanat ja kuvat käsite-oppimisessa, tyyppikirjaimet, oikea lukusuunta
- ruotsin kielen lause- ja virkerakenteen periaatteet
- perussanasto
- oma elämä: henkilötiedot, ammatti, perhe, asunto, ruoka, vaatteet
- kanssakäyminen: tervehtiminen, kiittäminen, pyytäminen, liikkuminen ja asioiminen: kulkuneuvot, posti, pankki, myymälä, puhelin, kirjasto, apteekki
- lukumäärä, hinta, aika: viikonpäivät, kuukaudet, kello

- värit ja tavalliset adjektiivit
  - terveys ja keho: lääkärissä käynti, ajanvaraus, sairaudet, sosiaali- ja terveyspalvelut
  - arjen palvelut: päivähoido, koulutus, työ ja ammatit, harrastukset, media
  - suomalainen ja suomenruotsalainen kulttuuri, historia ja suomalainen yhteiskunta: pyhät, tavat, luonto, osallistuva kansalaisuus
  - eri kouluaineet

OSAAMINEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN PÄÄTTYESSÄ

Ruotsin kielen valmiudet kielen taitotasokuvausasteikon mukaan (vastaa tasoa 2 yleisen kielitutkinnon taitotasoaosteikolla). Arvioinnissa huomioidaan kaikki kielitaidon osa-alueet. Arvioinnissa tulee huomioida, että opiskelijan kielitaitoprofiili voi olla hyvin epätasainen.

5.3.5 Äidinkieli ja kirjallisuus, muun kielen oppimäärä

Aikuisten perusopetuksen saamen, romanin ja viittomakielen äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetussuunnitelma perusopetuksen alimpia vuosiluokkia varten laaditaan tarvittaessa peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallituksen määräys 1/011/2004) mukaan aikuisille soveltaen. Sama koskee äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääriä suomi saamenkielisille, suomi viittomakielisille ja ruotsi viittomakielisille.

5.4 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on matemaattisen ajattelun kehittäminen, peruslaskutoimitusten osaamisen varmentaminen ja kokemusten hankkiminen matemaattisten käsitteiden ja mallien omaksumisen pohjaksi.

On tärkeää kartoittaa huolellisesti opiskelijan aiemmissa opinnoissaan hankkimat matemaattiset taidot ja suunnata opintoja mahdollisten puutteiden tai virheellisten käsitysten korjaamiseksi. Myönteiset kokemukset matematiikan opiskelusta sekä konkreettinen ja arkipäivän ilmiöihin ja elämänhallintaan kytkeyty opetus auttavat opiskelijaa ymmärtämään matematiikan ja reaali maailman välisiä yhteyksiä.

TAVOITTEET

Opiskelija

- saa myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden muodostustavoista: käsitteiden muodostusprosessissa keskeisiä ovat puhuttu ja kirjoitettu kieli, havaintovälineet ja symbolit

- ymmärtää luonnollisen luvun käsitteen ja kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä
- tuntee lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, osaa vertailla lukuja ja tuntee erilaisia lukujonoja
- hallitsee luonnollisten lukujen peruslaskutoimitukset
- osaa käyttää matemaattisia käsitteitä arjenhallinnan välineinä sekä osaa käsitellä keskeisiä arkielämän suureita
- tuntee geometrian peruskäsitteet ja yksinkertaisten tasokuvioiden perusominaisuudet
- osaa tulkita yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja

KESKEISET SISÄLLÖT

- lukukäsite, lukujen ominaisuudet: vertailu ja suuruusjärjestykseen asettaminen
- kymmenjärjestelmän rakentuminen paikkajärjestelmänä, lukusuoran käsite
- luonnollisten lukujen yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolasku sekä lukujonoja
- 60-järjestelmä kellonaikojen yhteydessä
- mittaamisen periaate, pituus, massa, aika, hinta
- murtoluvun, desimaaliluvun ja negatiivisen luvun käsitteet sekä soveltaminen arkielämän tilanteissa
- geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, suora, kulma ja niiden yhteydet yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- geometrinen kuvioiden piirtäminen ja niiden ominaisuuksien tutkiminen, kulman mittaaminen
- koordinaatisto, yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

OSAAMINEN AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN PÄÄTTYESSÄ

Opiskelija

- näkee matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen yhteyden reaali maailman ilmiöihin ja osaa kuvata niitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, mittaamalla
- ymmärtää kymmenjärjestelmän
- hallitsee luonnollisten lukujen laskutoimitukset ja osaa arvioida tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa yksinkertaisia lukujonoja
- ymmärtää mittaamisen periaatteen ja hallitsee keskeiset arki-elämän suureet: pituus, massa, aika, hinta
- tunnistaa yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia ja osaa laskea kolmioiden ja nelikulmioiden piirejä
- osaa lukea aikatauluja sekä yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja

5.5 Yhteiskunnalliset ja luonnontieteelliset aineet

5.5.1 Historia ja yhteiskuntaoppi

Aikuisten perusopetuksessa yhteiskunnallisia oppiaineita ovat historia ja yhteiskuntaoppi. Näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritellyt Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004. Vaikkei yhteiskunnallinen opetus alkuvaiheessa ole välttämätön edellytys opintojen jatkamiseksi vuoden 2004 perusteiden mukaan, se on kuitenkin usein hyvin tarpeellista luvussa 2 kuvatuille koulutettavaryhmille.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetusta suunniteltaessa on oleellista pohtia, millaista yhteiskunnallista opetusta perustaidoiltaan heikko ja mahdollisesti syrjäytymisuhanalainen aikuinen tarvitsee voimautuakseen täysivaltaiseksi kansalaiseksi, ja miten tämä opetus tulee järjestää.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa yhteiskunnallista opetusta voidaan antaa joko integroituna äidinkielen, matematiikan sekä ympäristö- ja luonnontiedon opetukseen tai järjestämällä sitä myös omana oppiainekokonaisuutenaan. Molemmissa vaihtoehdoissa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen luodaan lisäedellytyksiä vahvistamalla opiskelijan osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta kaikessa opiskeluyhteisön toiminnassa.

Mahdollisen erillisen yhteiskunnallisen opetuksen oppiainekokonaisuuden opetuksen suunnittelussa voidaan hyödyntää Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen perusteissa 2004 kuvattuja historian ja yhteiskuntaopin oppimääriä. Historian ja yhteiskunnallisen ymmärryksen ja taitojen vahvistumista voidaan edistää havainnollistamalla Suomen historian ja kulttuurin ominaispiirteitä sekä tapoja ja traditioita. Jokaisen ihmisen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, yksilön perusoikeuksia ja velvollisuuksia sekä oikeudellisia vastuita tehdään tunnetuiksi sekä pohditaan yhdessä niiden toteutumista monikulttuurisessa Suomessa. Opetukseen voidaan tuoda erilaisia keinoja ajankohtaisten yhteiskunnallisten, taloudellisten, poliittisten ja kansainvälisten asioiden ja tapahtumien seuraamiseen. Käytännössä tapahtuva perehtyminen työelämään, järjestöjen toimintaan sekä julkisiin palveluihin vahvistaa kansalaistaitoja ja edistää oman elämän hallintaa ja yhteiskuntaan integroitumista. Myös talous-, kuluttaja- ja mediataidot ovat tärkeitä jokaiselle aktiiviselle kansalaiselle.

5.5.2 Ympäristö- ja luonnontieto

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu oppiainekokonaisuus. Lisäksi siihen on liitetty terveystiedon opetusta. Tämän oppiainekokonaisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin liittyy kiinteästi myös kestävä kehitys, turvallisuuden sekä teknolo-

gian hallintaan liittyviä tavoitteita ja sisältöjä. Alkuvaiheen opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, luonnonilmiöitä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Opetus antaa valmiuksia jäsentää luonnontieteellistä maailmankuvaa sekä tehdä jokapäiväisiä valintoja.

TAVOITTEET

Opiskelija

- osaa hankkia tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tuntee oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä hahmottaa kotiseutunsa osana Suomea, Eurooppaa ja maapalloa
- käyttää luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa luonnontieteellisiä käsitteitä
- ymmärtää ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- osaa lukea ja käyttää yksinkertaisia karttoja
- osaa toimia turvallisesti ja itseään suojellen sekä noudattaa sääntöjä ja ohjeita lähiympäristössä ja liikenteessä
- osaa suojella luontoa ja säästää energiavaroja
- tuntee terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä osaa tehdä terveyttä edistäviä valintoja
- ymmärtää päihde- ja vaikuteaineiden vaarallisuuden.

KESKEISET SISÄLLÖT

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet sekä lähiluonnon tärkeimmät eliölajit
- oman lähiympäristön luonto ja rakennettu ympäristö; turvallinen liikkuminen
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden kiertokulku ja käyttö
- luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet
- Suomi osana Eurooppaa ja maapalloa sekä Suomen, Euroopan ja maapallon karttakuva
- Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä sekä Aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas
- ääneen, valoon ja lämpöön liittyviä ilmiöitä; kuulon ja näön suojeleminen sekä paloturvallisuus
- arjen teknologia ja sähköturvallisuus
- kotitalouksissa käytettävien aineiden ja materiaalien turvallinen käyttö ja kierrätys

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset; ravitseminen ja elintarvikkeet
- tavallisimpia sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- vaikuttavat aineet päihhteissä ja huumaavissa aineissa ja niiden haitat

OSAAMINEN AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN ALKUVAIHEEN PÄÄTTYESSÄ

Opiskelija

- osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita, eliöitä ja ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella ja osaa käyttää niihin liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan
- osaa koota luonnontieteellistä tietoa eri lähteistä sekä pohtia tiedon luotettavuutta
- tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä kasveja ja eläimiä sekä osaa kuvata niiden sopeutumista elinympäristöihinsä
- tuntee ilman ja veden ominaisuuksia, tietää miten vettä puhdistetaan ja osaa kuvailla veden kiertokulkua
- osaa lukea karttoja sekä hahmottaa Suomea, Eurooppaa ja maailmaa sekä tuntee niiden keskeistä nimitystä
- ymmärtää Maan ja Kuun liikkeestä johtuvia ilmiöitä ja tuntee Aurinkokunnan rakenteen
- osaa kuvata perusasioista ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista ja tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia
- tuntee perusasioita kotitalouksissa käytettävien aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja kierrätyksestä
- osaa toimia näön ja kuulon suojelemaan sekä palo-, sähkö- ja liikenneturvallisuuksien liittyvien ohjeiden mukaisesti
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihhteistä ja huumaavista aineista sekä tietää, miksi ne ovat haitallisia

6 ARVIOINTI JA TODISTUKSET

6.1 Opiskelijan lähtötilanteen ja jo olemassa olevan osaamisen selvittäminen

Opiskelijan tietoja ja taitoja sekä osaamisen tasoa selvitetään opintojen alkaessa. Selvityksen tarkoituksena on kartoittaa sekä opiskelijan vahvuudet että ne tietojen ja taitojen alueet, jotka tarvitsevat vielä vahvistamista, ennen kuin hän voi siirtyä opiskelemaan perusopetuksen ylimpiä vuosiluokkia vastaavia opintoja. Selvityksen perusteella arvioidaan, mitä osia aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnoista opiskelijan on syytä suorittaa.

Lähtötilannetta selvittäessä käytetään apuna näihin opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä osaamisen kuvauksia. Kuvausten avulla on määritelty se osaaminen, jolle aikuisten perusopetuksen ylimpien vuosiluokkien opinnot perustuvat.

Selvitys opiskelijan lähtötilanteesta dokumentoidaan ja liitetään hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa. Selvittämisessä käytettävistä menetelyistä ja saadun arviointitiedon dokumentointitavoista päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

6.2 Arviointi opintojen aikana

Opintojen aikana opiskelijan arvioinnin päätehtävänä on tukea ja ohjata opiskelijan oppimisprosessia sekä kannustaa häntä opinnoissaan. Opettajan antama arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi oppimastaan, suuntaamaan opiskeluaan sekä kehittämään työskentely- ja opiskelutaitojaan. Rakentavan ja tulevaisuuteen suuntautuvan palautteen avulla opiskelijan autonomia ja ongelmanratkaisukyvyt vahvistuvat. Rohkaiseva palaute tukee opiskelijan myönteisen minäkuvan rakentumista itsestään oppijana sekä kehittävänä ja itseisarvoisena yksilönä.

Arvioinnin tehtävänä on myös kehittää opiskelijan itsearvioinnin taitoja. Arviointipalautteen avulla opiskelijaa ohjataan itse tunnistamaan omaa edistymistään ja tiedostamaan onnistuneen oppimisen edellytyksenä olevia kognitiivisia prosessejaan. Opiskelija oppii asettamaan itselleen tavoitteita ja kehittämään

opiskelustrategioitaan. Arviointipalaute auttaa opiskelijaa myös ymmärtämään oman aktiivisuuden merkityksen oppimis- ja työskentelytaitojen kehittämisessä sekä opintojen edistymisessä.

Opintojen aikana opiskelijalle annetaan arviointipalautetta hänen työskentelystään sekä edistymisestään opinnoissa. Työskentelyä ja edistymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin eri opintokokonaisuuksien tavoitteisiin, joita on edelleen tarkennettu opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Arviointipalautetta tulee antaa opiskelijalle riittävästi. Palautetta annetaan suullisesti ja kirjallisesti opetuksen ja ohjauksen yhteydessä sekä muun muassa arviointikeskustelujen ja todistusten avulla. Tärkeää on, että opiskelijalla on selkeä kuva siitä, mitä opiskelusuunnitelmaansa kuuluvia opintoja hän on jo suorittanut hyväksytysti ja mitä opintoja häneltä vielä puuttuu.

Arvioinnin tulee perustua monipuoliseen näyttöön ja siinä käytetään joustavia, opiskelijan tilanteeseen sovitettuja menetelmiä, jotta opiskelija pystyy mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa mahdollisesta suomen/ruotsin kielen puutteellisesta taidosta tai erilaisista oppimisvaikeuksista huolimatta.

Opiskelijalle tulee kertoa etukäteen arviointiperusteista.

Opetussuunnitelmassa tulee tarkemmin määritellä arvioinnin periaatteet, tavoitteet ja käytännöt sekä palautteen antamisen tavat ja muodot.

6.3 Opinnoissa eteneminen ja opintosuoritusten arviointi

Aikuisille tarkoitetuissa perusopetuksessa edetään vuosiluokattomasti. Opiskelija suorittaa henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvia opintokokonaisuuksia edeten kokonaisuudesta toiseen. Kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti kaikki opiskelusuunnitelmaansa sisältyvät opinnot jossakin aineessa tai oppiaine-kokonaisuudessa tai muutoin saavuttanut tavoitteena olevan osaamisen, hän voi siirtyä opiskelemaan näiden oppiaineiden ylimpien vuosiluokkien oppimääriä.

Hyväksytyiksi arvioiduista oppiaineista tai opintokokonaisuuksista käytetään todistuksessa suoritusmerkintää (S).

6.4 Todistukset

Aikuisille tarkoitettussa perusopetuksen alimpia vuosiluokkia vastaavissa opinnoissa käytettävät todistukset ovat

1. Todistus aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintojen suorittamisesta, joka annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut kaikki henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmansa kuuluneet alkuvaiheen opinnot
2. Todistus aikuisten perusopetuksessa suoritetuista alkuvaiheen opinnoista, joka annetaan opiskelijalle tarvittaessa tai pyydettyä ja joka sisältää hänen siihen mennessä suorittamansa alkuvaiheen opinnot
3. Erotodistus, joka annetaan opiskelijalle, joka eroaa oppilaitoksesta kesken opintojen.

Kaikkiin todistuksiin merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaineittain tai oppiainekokonaisuuksittain opiskelijan hyväksytysti suorittamat aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnot, niiden tuntimäärä ja annettu arvio (S)
- todistuksen antamispäivä ja rehtorin allekirjoitus
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen määräyksen 14/011/2009 mukainen todistus ja että S = hyväksytysti suoritettu.

Todistukseen voidaan liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja muita tarkentavia selvityksiä.

6.5 Ylimpien vuosiluokkien oppimäärän mukaiset opinnot ja niistä annettavat todistukset

Opiskelija voi opiskella alkuvaiheen opintojen aikana myös aikuisten perusopetuksen ylimpien vuosiluokkien oppimäärään sisältyviä Opetushallituksen määräyksen 4/011/2004 mukaisia opintoja, mikäli hänellä on kyseisessä oppiaineessa riittävät tiedot ja taidot. Näiden opintojen arvioinnissa ja niistä annettavissa todistuksissa noudatetaan edellä mainittua määräystä ja opiskelijalle annetaan opinnoista erillinen, kyseisen määräyksen mukainen todistus.

6.6 Arviointi opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelmassa tulee kuvata arvioinnista yleiset periaatteet, oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien arvioinnin periaatteet, käytännöt ja palautteen antamisen muodot sekä todeta todistukset ja niihin merkittävät tiedot.

Painettu
ISBN 978-952-13-4453-4
ISSN 1798-887X

Verkkójulkaisu
ISBN 978-952-13-4454-1
ISSN 1798-8888

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen perusteet 2010 ovat täydennys Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2004. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen perusteissa 2010 määrätään ne oppimistavoitteet, opetuksen keskeiset sisällöt ja osaaminen, joiden pohjalta opiskelijan on mahdollista jatkaa opintojaan Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen vuoden 2004 opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Lisäksi siinä käsitellään aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman laadintaa, opetuksen järjestämisen lähtökohtia, opetuksen toteuttamista ja opiskelijan tukemista sekä arviointia ja todistuksia.

Aikuisten perusopetuksen perusteet ovat määräys, jonka pohjalta opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmasta.